

www.e-rara.ch

[Doctrinale]

Alexander

[Basel], [1486]

Universitätsbibliothek Basel

Shelf Mark: UBH DB IV 8:3

Persistent Link: <http://dx.doi.org/10.3931/e-rara-16605>

Ordo dicendorum

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Prefatio

Iste liber diuidit̄ in tres libros partiales. In quoz prio alexāder tractat de etymologia, id ē: de ueriloquio dictionū. Nam etymologia considerat significaciones vocabulorū: declinationes, et deriuaciones: de quibus et in hoc partiali libro determinatur. In scdo libro determinat de syntaxi, id est de debita coordinacione dictionū. ibi. **U**dicubet ordo. In tertio psequitur de psodia: id est de accētū dictionū: ac syllabarum quantitate. ibi. **P**ādere, posui. Primus itaq; liber diuiditur in duas partes uidelicet proemiales et executiuas. Pars proemialis diuiditur in quattuor partes. Primo p̄mittit̄ intentum suum. ibi. **S**cribere clericulis. Secundo inuocat diuinū auxiliū pro cōpletionē operis. ibi. **P**refens huic operi. Tertio r̄pondet tacite questionī. ibi. **S**i pueri primo. Quarto ponit ordinem dicendorū, distinguendo librum suum p̄ capitula. ibi. **U**oces in primis. Pars autem executiua tangitur ibi. **R**ectis as es. **E**t est in generali de parte oratiōis absolute considerata. **E**t habet septem capitula, que patebunt scdm ordinem.

Diuisio libri

Cribere clericulis paro doctrinale nouellis

Quia textus est planus: non indiget explanatione. Sed tū p̄ forma seruanda in sequentibus sic construe. **E**go magister alexander paro scribere doctrinale id est librum dantem doctrinā: nouellis clericulis: id est scholaribus. q̄si dicat: nō p̄ p̄uētis hoc opus? scribit: s; p̄ rudib;.

Intentio alexandri

Pluraq; doctorū sociabo scripta meorum

Construe: **E**go sociabo plura: id est multa scripta meorū doctorum: id est magistrorū. hoc dicit ad arrogantiam euitandam: ut ostēdat qd̄ scripturus est p̄stantiū uiroz et nō p̄ prius auctoritatib; ualiturum.

Itaq; legend pueri pro nugis maximiani

Que ueteres socijs nolebant pādere charis.

Id est hec p̄ se scribenda legend pueri p̄ nugis. id est loco nugarū maximiani: qui fuit scriptor fabularum: que. i. quas res ueteres. i. antiq; nolebant pandere socijs charis: qz ita charas habebant seu tenebat has nugas: ut et charissimis occultaret illas. Ideo dicit. hūc librum legend loco illarū nugarum scz fabularum.

Præfens huic operi sit gratia pneumatis almi

Dei iuuet: et faciat complere quod utile fiat

Deo boni catholici spūs sancti gratiam inuocat dicens. **G**ra almi pneumatis: id est sancti spiritus ad sit seu p̄fens sit huic op̄i: et iuuet me ad hoc opus: et faciat cōplere opus qd̄ fiat utile legentib;.

Inuocatio diuini auxili

Si pueri primo nequeant attendere plene

Hic tamen attendat: qui doctoris vice fungens

Atq; legens pueris laica lingua referabit

Et pueris etiam pars maxima plana patebit

Quia superius dixit pueros hunc librum lecturos: et p̄ illis eundem scribere: ideo tacite r̄pondēs questionī sic dicit. **S**i pueri nouelli nequeant prima uice attēdere seu hūc librum intelligere: attēdat ille q̄ est uice fungens doctor. id est repetitor uel magister lecturus. **A**tq; p̄ et legens hūc librum pueris: referabit: id est declarabit eisdem. lingua laica: id est uulgari. postea non erit magna difficultas in libro: quia etiam sicut magistro maxima pars libri patebit plana. id est manifesta: et clara erit pueris. hoc dicit: ne timore difficultatis omittatur liber suus.

Responsio ad tacitā questioz

Uoces in primis quas per casus variabis

Et leuius potero: te declinare docebo

In ista parte incipit Doctor dare ordinē libro suo ipm p̄ capitula distinguendo **E**t dicit sic: **E**go docebo te declinare ut leuius potero in primis id est in primo capitulo uoces: quas variabis. i. declinabis per casus: Quasi dicat: primum capitulum erit de declinationibus nominum.

Ordinatio doctoris Cap. primum.

Istis confinem retinent heteroclitita sedem

Construe: heteroclitita nomina retinent sedem confinem id est locum proximū istis declinationibus supradictis. id est secundum capitulum erit de heteroclititis: ibi. **U**ocetibi signabis

Cap. ii.

Atq; gradus triplicis collatio subditur istis

Construe. **C**ollatio id est comparatio triplici gradus subditur id est immediate subiungitur istis scz heteroclititis. id est tertium capitulum erit de comparatiuis: ibi. **U**nuc gradibus ternis.

Cap. iii.

Cuiq; sit articulo que vox socianda notabo

Ego notabo que vox sit socianda cuiq; articulo id est per quos articulos queq; vox sit declinanda. i. quartum capitulum erit de generibus nominū: ibi: scz. **I**n quantum potero.

Cap. iiii.

Prima Declinatio

- Cap. v.** **Hinc de preteritis petrum sequar atq; supinis.**
 Construe: Hinc. i. postea tractado de preteritis atq; p r de supinis vob; sequar petru elia. q quenda tractatu de simili materia ordinavit. i. qntu capitulu erit de preterit r supinis: ibi. Est tibi p metz
- Cap. vi.** **His defectiva suberunt et anormalia verba.**
 Construe: His pdictis scz preteritis r supinis: suberunt. i. immediate sequuntur vba defectiva. id e anormalia. id est sextum capitulum erit de verbis defectivis r anormalis: ibi. Donatum sequere.
- Cap. vii.** **Verborum formas exinde nomabo quaternas.**
 Construe: Exind. i. immediate post notato. i. scriba qternas formas vob;: r qliter vba qternis for mis distinguat. i. septimu capitulu erit de qrtuor formis vob;: ibi. Quattuor in vbis iunt for. rē
- Cap. viii.** **Hinc pro posse meo vocum regimen referabo.**
 Construe: Ego referabo hinc. i. post: p posse meo regimen vocum: id est qualiter vocum alia alia regit id est octavum capitulum erit de regimine dictionum: ibi. Dic iulet ordo libri rē.
- Cap. ix.** **Quo iungenda modo constructio sit sociabo.**
 Construe: Ego sociabo predictis quomodo constructio sit iungenda: id est faciēda. id est nonum capitulum erit de ordinatione dictionum in constructione: ibi. Est post predicta rē.
- Cap. x.** **Post hec pandetur que syllaba quanta locetur**
 Construe: Post hec padetur. i. dicitur quanta syllaba locetur. i. locari debeat in carmine: hoc est q decimu capitulu erit de cognitiōe syllabaz: qliter p duci r breuiari debeat: ibi. Pandere. p. posui.
- Cap. xi.** **Accentus normas ex hinc variare docebo.**
 Construe: Ego docebo variare: id est mutare ex hinc id est post normas id est regulas accētus siue accentum. Hoc est q vndecimū capitulum erit de accentibus: ibi. Accentus normas.
- Cap. xii.** **Tandem grammaticas pro posse docebo figuras.**
 Construe: Tandem. i. vltimate docebo grammaticas figuras. i. figuras gramaticales p posse. i. iūē possibilitatē meam. i. duodecimū capitulu erit de figuris gramaticalib;: ibi. Plurib; est membrū
- Euitatio ar/ rogantie.** **Quamuis hec non sit doctrina satis generalis.**
 Construe: Hec doctrina proderit plus nugis maximiani. fabulosi nugacis: q̄uis nō sit satis gene ralis. id est multum proluxa seu vniuersalis: Et hic se humiliat.
- Post alphabetum minus hec doctrina legetur**
Inde legent maius mea qui documenta sequuntur
 Construe: Hec doctrina. i. liber meus legetur post minus alphabetu. i. post donatū vel priscianū que vocat alphabetū. Inde id est postea illi qui sequuntur mea documenta. i. qui sciētq; librū meum. le gent maius volumen prisciani: Et hic ostendit quo tempore r per quem scholarem legi debeat.
- Iste fere totus liber est extractus ab illo.**
 Quia: supple iste liber fere: id est quasi totus est extractus ab illo scz prisciano. Et vult p̄dicere. q p / mo legendus est donatus siue priscianus minor: deinde liber suus: tertio priscianus maior. quasi dicat q iste liber quasi totus est extractus a prisciano: Et sic finitur proemium r ordo libri sui
- Cap. primū est de recta declina tiōe partiu; ca sualiū r primo de formatione casuum prie de clinationis**
- Rectis as es a dat declinatio prima**
Atq; per am propria quedam ponuntur hebreæ.
 Id est prima declinatio seu nomina prime declinatiōis in rectis id est in nominatiuis sin gularib; faciūt in as vt andreas. in es: vt anchises. in a: vt musa: r patet constructus Atq; p r q / dam. ppria nomina hebreæ seu iudea ponuntur per am: id est terminantur in am: vt adā r abraam. Et itā videtur prima declinatio quattuor habere terminationes. videlicet as es a et am.
- Dans ae diphthongon genitiuis atq; datiuis.**
 Dans scz pria declinatio genitiuis atq; p r datiuis ae diphthongō Id est q̄ gti r dti singulares prime declinationis faciunt in ae diphthongō: vt pete r muse: licet non pferatur nec scribat ex toto: vt dicit regula diphthongorū: Nam sunt quattuor scz ae r oe au r eu: due quaz scribuntur r pferuntur ex toto scz au vt audeo: eu vt eumuchus: alie due non ex toto scribuntur neq; pferuntur scz ae et oe: vt musae r foenum: r hoc seruat apud modernos.
- Am seruat quartus: tamen an aut en reperimus**
Cum rectus fit in as vel in es: vel cum dat a grecus
Rectus in a greci facit an quarto breuiari
- ntūs as
 es
 a
 am
 gtūs ae
 dtūs
 actūs am
 an
 en